

ԱՍՊՈՀԱՆ

ՏԷՐ ՄՈՎՍԵՍ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Ն Ո Ր Ը Ն Տ Ի Ր Ա Ռ Ա Ջ Ն Ո Ր Դ Հ Ա Յ Ո Յ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ՀՆԳԿԱՍՏԱՆԻ

Պարսկաստանի եւ Հնգկաստանի Հայերը մեծ կորուստ ունեցան անցեալ տարի՝ մահումը բազմաթիւն Առաջնորդին իւրեանց Թագէտի սրբազան Արքեպիսկոպոսի, որոյ յիշատակը քաղցր ու պատուական է իմիտս ամենայն ծանօթից նորա, մանաւանդ ինքիմ, ինախիջեւան եւ ի Հայաստան, եւ որոյ լիակատար կենսագրութիւնը յոյս ունիմք կենդանագրովը հանգերձ հրատարակել ամսագրոյս մէջ իդէպ ժամանակի։ Առ այժմ ուրախութեամբ լսեցինք որ այն բարեյիշատակ Առաջնորդին արժաննտիւր յաջորդնշանակուեր է Մովսէս սրբազան Արքեպիսկոպոսը, որ Երեւանու Յաջորդ էր։

Շատ փափաքելի է որ Պարսկաստանի եւ Հնգկաստանի մէջ գտնուող մեր համազգի եղբարքը ոչ միայն իրենց մէջ միաբան մնալով, այլ եւ իրենց հեռաւոր աղգակցացը հետ սերտ թղթակցութիւն եւ հաղորդակցութիւն ընելով ըստ կարի, ազգային հոգին աստուածալաշտութեան եւ ուսումնասիրութեան վառ եւ բորբոք պահպանեն, եւ յուսալի է որ մեծապէս օգնէ իրենց այս բանիս մէջ նաեւ նորընտիր սրբազան Առաջնորդը։

Մեր այս տեղ գրած պատկերը Ասպահան քաղաքին գեղեցիկ տեսարաններէն մէկն է։

Յայանի է որ Ասպահանը, որ Իսփահան ալ կըսուի, ժամանակով Պարսից մայրաքաղաքն էր, եւ մեծին Շահաբասայ օրերը այնքան ծաղկած որ մինչեւ 700 հազար բնակիչ ունէր կըսեն. իսկ այժմ գրեթէ բոլորովին ընկած է իւր մեծութենէն, եւ ըստ ոմանց 70 հազար բնակիչ հաղիւ ունի։ Մեզ համար աւելի ցաւալին այս է որ Ասպահանու Հայոց արուարձանն ալ, որ է Նոր Զուղան, իւր առաջին հարստութենէն ու փառաւորութենէն զուրկ է։

Նոր Զուղայեցիք ուրիշ ամէն տեղերու Հայերէն աւելի մեր ազգին անուանը պատիւ ըրած են 1630-էն մինչեւ 1700-ին վերջերը, Ասիոյ մէկ ծայրէն մինչեւ Եւրոպայի մէկ ծայրը։ Հնգկաստան, Սուլմատրա, Ճաւա, Վենետիկ, Լիվուռնոյ, Հոլանտա, Մոսքուա եւ Փեթրպուրկ նոքա տարեր են մեր ազգին վաճառաշահ ու պատուաւոր առուտուրը, մեծագործ բարեպաշտութիւնը, եւ առատաձեռն ազգասիրութիւնը։ Բայց թէ որ անոնցմէ շատերը չեն կարողացած իրենց ազգութիւնը մինչեւ վերջը անարատ եւ անկորուստ պահպանել, յանցանքը ոչ այնչափ իրենցն է՝ որչափ ժամանակին պարագաներունը, որոց վրայ միտք ունիմք ուրիշ անգամ խօսելու։